

NUORTEN ELÄKENEUVOTTELUTULOS - Askelia työelämän tulevaisuuteen

Suomalaisen hyvinvoinnin perustan uudelleenrakentaminen on käynnissä ja sen toteuttaminen vaatii rohkeita päätöksiä. Vanhan puolustaminen ei riitä, vaan toimijoiden pitää löytää yhdessä uusia ennakkoluottomia tapoja varmistaa hyvinvointi tuleville sukupolville.

Tulevaisuudessa Suomi tarvitsee enemmän työtä. Tämä on mahdollista työllisyysasteen noston, todellisen työuran pidentämisen sekä myös houkuttelevan maahanmuuttopolitiikan kautta. Yksilön näkökulmasta työnteon tulee olla kaikissa tilanteissa houkuttelevaa siten, että pieniinkin työmahdollisuuksiin kannattaa tarttua.

Vuonna 2014 käynnissä olevat työura- ja eläkeneuvottelut vastaavat onnistuessaan osaltaan muutostarpeeseen. Eläkejärjestelmän tulevaisuuden varmistaminen ja etenkin työelämän kehittämistoimenpiteet luovat edellytyksiä koko yhteiskunnan hyvinvoinnille. Kaikki asiat eivät ratkea vain eläkejärjestelmään tehtävillä muutoksilla. Tarvitaan välttämättä myös laajempia sosiaali- ja koulutuspoliittisia uudistuksia, työn tarjontaan sekä työelämän käytäntöihin liittyviä toimia ja erityisesti työssä jaksamista tukevia joustomahdollisuuksia.

Me allekirjoittaneet järjestöt esitämme tässä paperissa keinoja eläkejärjestelmän uudistamiseen ja työurien pidentämiseen. Vaadimme neuvotteluosapuolia ja poliittisia päättäjiä ottamaan ehdotuksemme vakavasti.

Helsingissä 28.4.2014

Akavan Opiskelijat
Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
Opiskelijoiden Liikuntaliitto
SAK nuoret
STTK-Opiskelijat
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry
Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) ry
Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry
Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry
Suomen opiskelijakuntien liitto – SAMOK ry
Suomen Ylioppilaskuntien Liitto (SYL) ry

SISÄLLYSLUETTELO

[Eläkejärjestelmän tulevaisuus varmistetaan oikeudenmukaisilla päätöksillä](#)

[Työuran alkupää](#)

[Opinto- ja uraohjausta lisätään sekä koulutuksen nivelvaiheita helpotetaan](#)

[Joustavilla menetelmillä nopeasti työelämään](#)

[Nuoret terveinä työelämään ja jatko-opintoihin](#)

[Nuorisotakuun on kannettava yli vaalikausien](#)

[Työuran keskivaihe](#)

[Työllisyysaste ylös joustavammilla rakenteilla](#)

[Työpaikkojen määrän lisääminen](#)

[Elinikäinen oppiminen parantaa työllisyysastetta](#)

[Sosiaaliturvaa uudistettava laaja-alaisesti](#)

[Työhyvinvointiin panostamalla pidennetään työuria](#)

[Työurien loppupää](#)

[Seniorina työmarkkinoilla](#)

Eläkejärjestelmän tulevaisuus varmistetaan oikeudenmukaisilla päätöksillä

Työeläkejärjestelmän perusta säilytetään nykyisellään ja eläkejärjestelmän rahoitusta käsitellään aina kokonaisuutena. Taitettu indeksi säilytetään. Suomalaisen eläkejärjestelmän vakiintunut ja tunnustettu asema Euroopan Unionissa varmistetaan. Nuoret otetaan mukaan tekemään eläkepäätöksiä, jotta turvataan sukupolvien välisen ketjun jatkuminen ja järjestelmän uskottavuus.

Kaikesta tehdystä työstä karttuu eläkettä. Eläkeiän yläikärajan jälkeen tehdystä työstä karttuu eläkettä peruskarttuman mukaisesti.

Eläkejärjestelmän kestävyys turvataan nostamalla eläkemaksut välittömästi Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmien mukaiselle tasolle, jotta eläkkeiden taso voidaan säilyttää nykyisen suuruisena. Maksutasosta päätetään sitovasti pitkälle aikavälille ja samalla sovitaan seurattavista Eläketurvakeskuksen ennusteisiin perustuvista raja-arvoista, joiden ylittyessä maksutasoa voidaan tarkistaa kesken sopimuskauden.

Koska eläkejärjestelmä takaa myös tulevaisuudessa riittävän eläketason, yksityistä eläkesäästämistä ei tule tukea erikseen.

Eläkeiän alaikäraja nostetaan 65 ikävuoteen ja eläkeikä sidotaan elinajanodotteeseen sekä arvioidaan uudelleen karttumajärjestelmää ja sen ikärajoja. Samalla sovitaan sitovasti toimenpiteistä työhyvinvoinnin ja työssäjaksamisen edistämiseksi, joita esitellään laajasti tässä asiakirjassa.

Alinta eläkeikää nostettaessa elinaikakertoimen vaikutusta tulee keventää, jotta järjestelmä on sukupolvinäkökulmasta oikeudenmukainen. Alimman eläkeiän molemmin puolin tulee olla kannustimia, jotka tekevät työnteosta houkuttelevaa ja kannustavat jatkamaan työuraa. Poikkeuksellisen kuormittaville työurille tulee luoda väyliä jäädä eläkkeelle joustavasti esimerkiksi uudelleen arvioimalla työkyvyttömyyden ja osatyökyvyttömyyden kriteereitä.

Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuutta vähennetään työelämää kehittämällä. Eläkejärjestelmässä myös pienillä yrityksillä on oltava kannustin työkyvyttömyyseläkkeiden vähentämiseen.

Eläkepalkkaa laskettaessa ei enää vähennetä työeläkemaksuja palkkasummasta, vaan eläke kertyy koko palkasta. Näin järjestelmä yksinkertaistuu ja tuotto-odotus eri sukupolville on oikeudenmukaisempi. Eläkemaksuja korotetaan vastaavasti. Valtion varoista tulee maksaa opiskeluajan ja hoitovapaan lisäksi eläkettä myös varusmies- tai siviilipalvelusajalta.

Eläkejärjestelmän joustavuus tulee nähdä keinona pidentää työuria. Osa-aikaeläkettä ja osa-aikaista työtä kehitetään houkuttelevammaksi vaihtoehdoksi työnantajille ja työntekijöille. Lykkäyskorotuksen ja varhennusvähennyksen kaltaisten elementtien käyttömahdollisuuksia selvitetään.

Eläkevaroja ei tule käyttää poliittisiin tarkoituksiin vaan ne ovat olemassa vain ja ainoastaan työeläkkeiden maksua varten. Eläkevaroja ei tarvitse sijoittaa Suomeen eikä puskurirahastoja tule käyttää pelinappulana työmarkkinaneuvotteluissa. Eläkeyhtiöiden sijoittamisen tulee olla vastuullista ja eettisesti kestävä: veroparatiisirytyksiin ei tule sijoittaa ja jokaisen eläkeyhtiön pitää olla Finland's Sustainable Investment Forum -yhdistyksen jäseniä.

Tällä hetkellä eläkeyhtiöiden hallinnointikustannukset ovat kansainvälisesti vertailtuna korkeat. Nykyinen hajautettu rahastointijärjestelmä säilytetään, mutta hallinnointikustannusten vähentämiseksi työeläkeyhtiöt etsivät keinoja lisätä yhteistyötä.

Työuran alkupää

Opinto- ja uraohjausta lisätään sekä koulutuksen nivelvaiheita helpotetaan

Kaikki nuoret saavat opinto-ohjausta, jonka lähtökohta on kauaskantoinen uraohjaus. Pätevien opinto-ohjaajien määrä nostetaan vastaamaan minimisuosituksia ja opinto-ohjauksen laatua sekä tehokkuutta parannetaan kaikilla asteilla. Työelämätaitojen, yhteiskuntatietouden ja yrittäjyyskasvatuksen määrää opetussuunnitelmissa lisätään. Kehitystyötä tehdään yhteistyössä yritysten, ammattiliittojen, TE-keskusten ja opiskelijoiden kanssa.

Oppisopimuskoulutus uudistetaan houkuttelevammaksi, sen byrokratiaa kevennetään ja siinä huomioidaan nuoren oikeudet työpaikalla. Nuoret tietävät mahdollisuudesta oppisopimuskoulutukseen. Pilottihankkeilla selvitetään parhaat ratkaisut oppisopimuskoulutuksen kehittämiseen.

Toiselle ja kolmannelle asteelle järjestetään laadukasta valmentavaa koulutusta, jolla parannetaan nuorten valmiuksia selviytyä koulutus- ja työurapolulla. Kehitetään kansainvälisten, maahanmuuttajataustaisten ja vammaisten opiskelijoiden valmentavaa koulutusta ja opintojen aikaisia integroivia siltaopintoja. Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden valmistumisen jälkeistä oleskelulupaa pidennetään kahteen vuoteen.

Kymppiluokasta luovutaan ja se korvataan lukio- ja ammattistarteilla. Opintoseteli avoimeen korkeakouluun tarjoaa välivuotiselle mahdollisuuden opiskella ennen korkeakouluopintoja.

Joustavilla menetelmillä nopeasti työelämään

Opiskelua ja oppimista uudistetaan opiskelijakeskeisen oppimisen suuntaan. Erilaisten oppijoiden mahdollisuuksia opiskeluun parannetaan huomioiden yksilön erilaiset tarpeet ja elämäntilanteet.

Aiemmin hankittu osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan luonnolliseksi osaksi kouluttautumista. Luodaan EU:n laajuiset joustavat käytännöt, joiden myötä kaikki oppiminen tulee hyödynnetyksi. Taataan se, että koulutuksen järjestäjillä on yhdenmukainen, luotettava ja läpinäkyvä järjestelmä aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamiseksi ja tunnustamiseksi.

Opintoja voi suorittaa monimuotoisesti ja monialaisesti virtuaalisten oppimisympäristöjen, joustavien opintomenetelmien ja monimuotoisen opetuksen avulla. Vapaaehtoisella kesälukukaudella mahdollistetaan ympärivuotinen opiskelu kaikissa korkeakouluissa. Kesälukukausi ei vähennä opiskelijalle kuuluvien läsnäolokausien määrää. Kesälukukausina tarjotaan tutkintoon sisällytettäviä opintoja.

Henkilökohtaisen opintosuunnitelman avulla suunnitellaan omia opintoja yhdessä opetushenkilökunnan kanssa ja ehkäistään opintojen keskeyttämistä toisella ja kolmannella asteella. Nuorella on aina mahdollisuus jatkaa opinnoissaan eteenpäin eikä järjestelmässä ole koulutuksellisia umpiperiä.

Nuoret terveinä työelämään ja jatko-opintoihin

Opiskelijahuollolla tuetaan oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvointia sekä opintojen etenemistä. Opintopsykologeja on riittävästi kaikilla koulutusasteilla. Kuraattoripalvelujen saatavuus varmistetaan ja palveluja tarjotaan myös korkeakouluopiskelijoille. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain vaatimusten toteutuminen turvataan.

Työkyvyn pohja rakennetaan nuorten ikäluokan laadukkaalla terveydenhuollolla. Opiskelijoiden hyvinvointiin ja opiskelukykyyhin panostetaan, jolloin opinnot sujuvat ja opiskelijat siirtyvät työkykyisinä työelämään. Opiskeluterveydenhuolto laitetaan kuntoon kaikilla koulutusasteilla ja siihen varataan riittävät resurssit. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestää Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS), jonka palvelujen piiriin siirretään myös AMK-opiskelijat. Toisen asteen opiskeluterveydenhuollon järjestämisessä turvataan laatu koko Suomessa ja palvelut järjestetään toiminnallisena kokonaisuutena. Tehtävään osoitetut resurssit käytetään kokonaisuudessaan opiskeluterveydenhuollon järjestämiseen.

Opintojen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten terveydenhuoltoon kiinnitetään erityistä huomiota. Sote-uudistuksen yhteydessä on opiskelijaterveydenhuollon järjestämisestä edelleen huolehtien arvioitava koko nuorisoiäluokan palvelut kokonaisuutena.

Liikunnan merkitys nuorten hyvinvoinnin kannalta tunnustetaan. Koulutuksen järjestäjällä on vastuu hyvistä liikuntapalveluista kaikilla koulutusasteilla. Liikunnan asema ja rahoitus turvataan. Arkiaktiivisuuden lisääminen työ- ja opiskelupaikoilla nostetaan esiin.

Nuorisotakuun on kannettava yli vaalikausien

Nuorisotakuuta jatketaan ja sitä kehitetään tehtyjen arviointien perusteella. Kaikille nuorille taataan taustasta ja elämäntilanteesta riippumatta työ-, opiskelu-, kuntoutus-, työpaja- tai työkokeilupaiikka. Nuorisotakuu ei sisällä pelkästään korjaavia vaan myös ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Nuorisotakuussa kiinnitetään huomiota ennen kaikkea nuorten kasvua ja itsenäistymistä tukevaan ja nuorten elämänhallintaa vahvistavaan nuorisotyöhön ja sille varataan riittävät resurssit.

Työuran keskivaihe

Työllisyysaste ylös joustavammilla rakenteilla

Työnantajien tukimuotojen tunnettuutta lisätään ja järjestelmää selkeytetään, jotta osatyökykyisten, vammaisten ja erityisjärjestelyjä vaativien palkkaaminen helpottuisi.

Työelämän tulee joustaa työntekijän tarpeiden mukaan työhyvinvoinnin ja työssäjaksamisen parantamiseksi. Erilaiset elämäntilanteet, kuten opiskelu, vanhemmuus, vanhuus ja työkyvyn heikkeneminen, otetaan työelämässä paremmin huomioon. Luodaan aidot mahdollisuudet vapaaehtoiseen työmäärän muuttamiseen, kuten osa-aikaiseen työskentelyyn.

Selvitetään mahdollisuus työaika- ja lomapankin perustamiseen, jonka avulla määräaikaiset ja työpaikkaa vaihtavat työntekijät voivat pitää ansaitsemansa vapaat.

Työnantajan kynnystä ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen madalletaan.

Kannustinloukut puretaan ja sekä työn vastaanottaminen että työtuntien lisääminen on aina kannattavaa työntekijälle. Selvitetään mahdollisuutta perustaa reaaliaikainen tulorekisteri, jotta on mahdollista seurata tehdyn työn vaikutusta kokonaistoimeentuloon. Suomen on oltava houkutteleva maa työskennellä myös ulkomaalaisille. Maahanmuuttajien työllistymiseen panostetaan muun muassa tarjoamalla lisää kotimaisten kielten opetusta ja tukea sekä neuvontaa työnhakuun.

Vanhemmuudesta syntyvät kustannukset jaetaan tasan kaikkien työnantajien kesken. Sukupuolten välinen tasa-arvo vahvistuu ja työurista tulee pidempiä ja yhtenäisempiä. Vanhempainvapaa jaetaan vanhempien kesken 6+6+6-mallin mukaisesti. Tasaisesti jakautuva

hoivavastuu pidentää naisten työuria, vahvistaa miesten vanhemmuutta ja tukee työn ja perheen yhteensovittamista.

Työpaikkojen määrän lisääminen

Työn verotusta ei tule kiristää, jotta työnteon kannattavuus ja palkansaajien ostovoima eivät heikkene.

Tietotekniikan sovellutusten, hyvinvointi- ja terveysteknologioiden, kestäväen kehityksen ratkaisujen sekä muiden kasvavien vientialojen ympärille rakentuvaa kasvuyrittäjyyttä tuetaan.

PK-sektorin vientiedellytyksiä tuetaan esimerkiksi lisäämällä Finnpron Vientirenkaita ja kohdentamalla vienninedistämistä PK-yritysten ehdoilla. Yrittäjien alueellista yhteistyötä lisätään yritysten elinvoiman kasvattamiseksi.

Valtion tukemat investoinnit kohdennetaan liikenneinfrastruktuurin parantamiseen, julkisten palvelurakennusten kunnostamiseen ja uusia työpaikkoja luovien innovaatioiden syntymiseen. Järkevästi kohdennetuilla julkisin varoin toteutetuilla investoinneilla luodaan uutta työtä ja samalla parannetaan yhteiskuntarakennetta.

Harmaan talouden torjunta tuo lisää verotuloja, kartuttaa eläkettä, tukee laillista yritystoimintaa, turvaa yritysten reilun kilpailun ja vahvistaa työllisyyttä. Harmaan talouden torjuntaan osoitetuilla toimenpiteillä poistetaan työmarkkinoilta laitonta työvoimaa ja tuetaan sitä kautta aitojen uusien työpaikkojen syntymistä. Torjuntatoimenpiteisiin varattuja resursseja tulee lisätä.

Elinikäinen oppiminen parantaa työllisyysastetta

Työelämän muutostilanteissa tapahtuvaa uudelleen kouluttautumista ja alanvaihtokoulutusta helpotetaan ja niihin kannustetaan. Koulutus on parasta muutosturvaa. Työntekijöillä on subjektiivinen oikeus jatkuvaan oman osaamisen sekä työelämäntietojen ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Suomelle luodaan koulutuksellinen strategia elinikäisen oppimisen ja laadukkaan koulutuksen takaamiseksi sekä koulutuspolitiikan pitkäjänteisyyden varmistamiseksi. Strategia kattaa kaikki koulutusasteet. Siihen sisältyvät myös työelämän aikainen aikuis-, jatko- ja täydennyskoulutus sekä epäformaali oppiminen.

Sosiaaliturvaa uudistettava laaja-alaisesti

Sosiaaliturva takaa riittävän toimeentulon, ja sitä uudistetaan sellaiseksi, että työn vastaanottaminen ja työn tekeminen on kannattavaa. Järjestelmän uudistamisen tulee perustua tutkimustietoon. Sosiaaliturva ei ole lähtökohtaisesti vastikkeellista. Palvelujen piiriin on päästävä yhden luukun periaatteen mukaisesti.

Sosiaaliturvajärjestelmä huomioi paremmin yrittäjät, taiteilijat, tutkijat sekä muut epätyypillistä työtä tekevät. Tulo- ja byrokratialoukut poistetaan ja ihmisille tehdään helpommaksi vaihtaa toimeentulonsa hankkimisen muotoja tai hankkia toimeentulonsa monesta eri lähteestä. Lyhyidenkin työsuhteiden tekeminen täytyy olla helppoa ja kannattavaa.

Työhyvinvointiin panostamalla pidennetään työuria

Työssäviihtymiseen panostetaan, työpaikkojen yhteisöllisyyttä ja työntekijöiden osallisuutta parannetaan. Hyvin työssään viihtyvä, motivoitunut ja omaan työhönsä vaikuttamaan pääsevä työntekijä jaksaa työssä paremmin. Jokaiselle työpaikalle luodaan kaikkien tiedossa olevat rakenteet, miten syrjintään ja kiusaamiseen puututaan. Työn kuormittavuutta tarkastellaan ja pidetään huolta, että työntekijöiden työmäärät ovat kohtuulliset sekä työstä palautumiseen jää riittävästi aikaa. Varmistetaan asiaankuuluva työajanseuranta, jotta palkattomien ylitöiden tekeminen saadaan kuriin.

Hyvä johtaminen työelämässä pidentää työuria ja parantaa työhyvinvointia. Johtamiskoulutuksen resursseja lisätään. Tutkimuksilla sekä työpaikoilla saavutetut hyvät käytänteet levitetään yleisiksi käytänteiksi työpaikoille.

Työterveyshuollon painopiste tulee olla jatkossakin terveyden edistämisessä ja ennaltaehkäisevässä työssä. Ennaltaehkäisevien mielenterveyspalvelujen saatavuutta työterveyshuollossa parannetaan. Työterveysseurannan jatkumista työpaikan vaihdosten yhteydessä sujuvoitetaan. Työpaikoille luodaan päihdeohjelmat varhaisen puuttumisen edistämiseksi. Osatyökykyisten työ- ja kuntoutusmahdollisuuksia parannetaan ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä tiivistetään.

Työntekijöiden hyvinvoinnista huolehditaan panostamalla työpaikkaliikunnan järjestämiseen ja luomalla kannustimia työpaikan ulkopuoliseen liikuntaan. Kuntia kannustetaan pyörätieverkostojen kehittämiseen. Työmatkaliikuntaan panostetaan sekä infrastruktuurin että kannustimien puolelta. Pyöräilyn kilometrikorvausta nostetaan nykyisestä. Liikunta- ja kulttuuripalveluita tarjotaan maksutta työttömille työkyvyn ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi.

Pitkäkestoisen ja yhtäjaksoisen istumistyön riskit tunnistetaan ja kannustetaan seisomatyöhön, taukoliikuntaan sekä monipuolisiin kokouskäytäntöihin. Erityistä huomiota kiinnitetään työergonomian kehittämiseen ja terveellisten työskentelytapojen edistämiseen työpaikoilla.

Työurien loppupää

Seniorina työmarkkinoilla

Seniorina työttömäksi jäämisen ei tule johtaa varhaiseen eläköitymiseen. Alan vaihtamisesta ja uudelleen kouluttautumisesta tehdään helppoa myös ikääntyneille. Seniorien työmahdollisuuksien kartoittamiseen panostetaan ja resursseja lisätään.

Keinoja asteittaiselle eläkkeelle siirtymiselle selvitetään. Kokonaan työelämän ulkopuolelle jäämisen sijaan työnantajia ja -tekijöitä kannustetaan osa-aikatyön ja osa-aikaeläkkeen hyödyntämiseen. Työajoissa tulee olla joustomahdollisuutta.

Työnteon kuluttavuus ei saa muodostua esteeksi työuran jatkamiselle. Työsuojeluun työuran loppupäässä kiinnitetään erityistä huomiota. Vanhempana työergonomian ja työnteon rankkuuden ja kuluttavuuden tarkastelu tulee entistä ajankohtaisemmaksi. Työtehtäviä uudelleentarkastelemalla on mahdollista jatkaa samalla työnantajalla. Työnantajia kannustetaan jakamaan hyviä käytänteitä seniorien työurien pidentämiseksi.

Työurien pidentämisen tueksi ja eläkeiän alarajan noston yhteydessä sovitaan konkreettisista toimista ikääntyneiden työllistymisen parantamiseksi ja ikäsyrynnän vähentämiseksi muun muassa lisäämällä työnantajan vastuuta sekä koulutus- ja työvoimapoliittisin toimenpitein.